

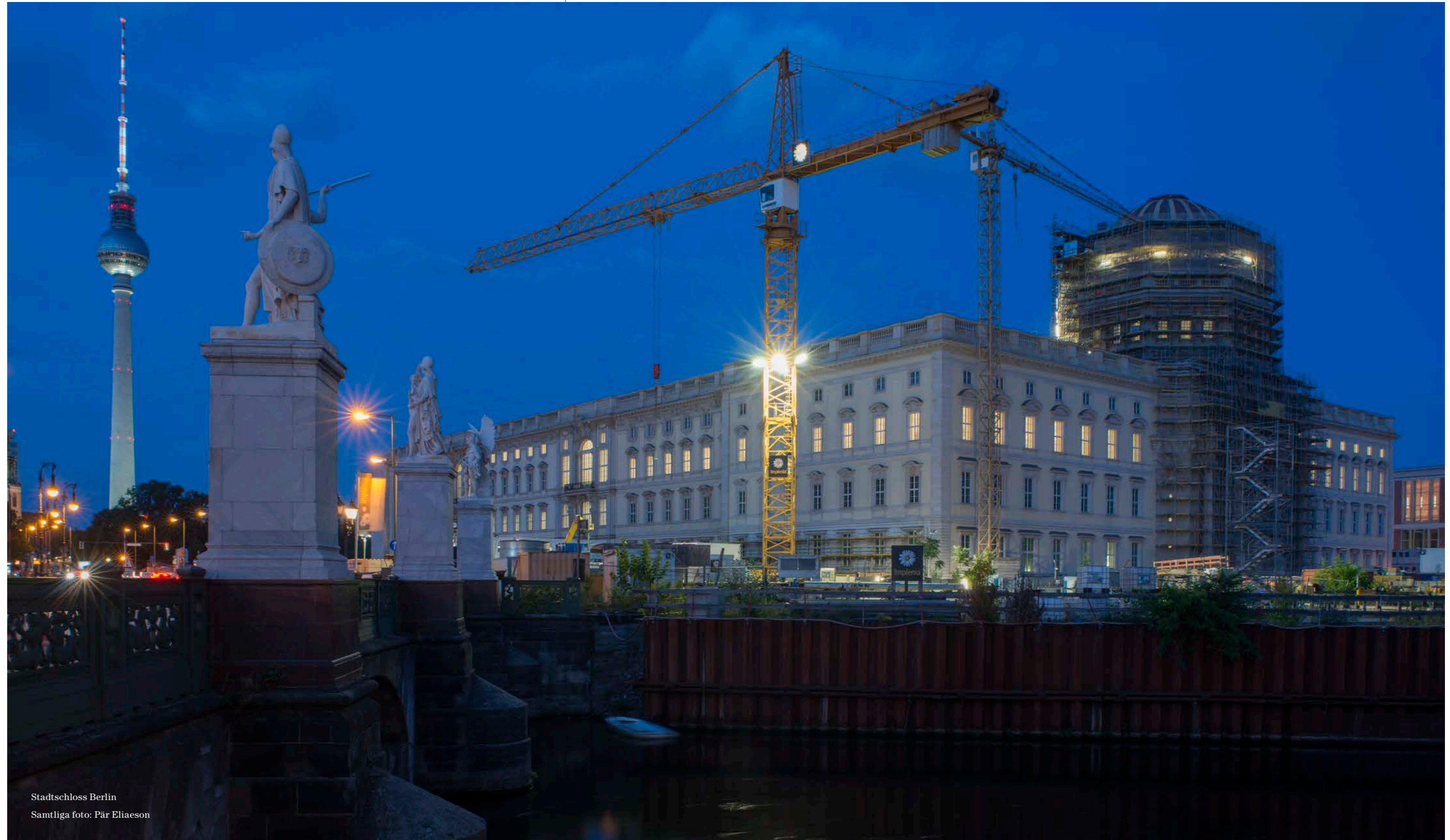
Stadtschloss Berlin

Pär Eliaeson

Inte bara vårt land har en diskussion om stilarkitektur och stil i arkitekturen. I det som Horace Engdahl kallar "ett Sverige för vuxna" – Tyskland – pågår samma rörelse, om än större och starkare som brukligt.

Ett projekt som även berör andra laddade historiska bokslut är bygget av *Stadtschloss Berlin*. På platsen för DDR-tidens *Kulturpalast* uppförs just nu en replika av kejsarslottet som stod på platsen ännu lite tidigare. Ni förstår vilken skön cocktail: nostalgi, ostalgi, konservatism, historieförnekande, antimodernism. Resultatet av det ambitiösa anslaget är naturligtvis roligt att se.

I Berlin finns möjligheter till betydligt mer långtgående stilövningar och anspråksfulla formalismer än de svenska arkitekturnostalgikerna någonsin kan föreställa sig. Tyskland har – av naturliga skäl – en starkt levande tradition av återuppbyggande och rekonstruktion. Djup och bred yrkeskunskap finns i alla led, från arkitekter till byggare och hantverkare, detta är ingen fluga i vårt södra grannland. Låt oss se närmare på detta.

Stadtschloss Berlin
Samtliga foto: Pär Eliaeson

KVALITET

Det är märkligt att se med vilken kvalitet som detta är byggt, både tekniskt, hantverksmässigt och estetiskt. Det håller, då tänker jag främst estetiskt. Det känns inte taffligt eller påklistrat, former, kompositioner och klassicistiska ordningar håller ihop och övertygar (jämför "Grand Hôtel", KRITIK #38/39).

Detta är mycket mer än habilt, det är en professionalitet som övertygar. På samma sätt som en Wingårdh eller en E:son Lindman kallas de "mest framstående" utan att förväxla detta med de bästa.

Lärdomen av detta är egentligen självklar för det postmoderna tillståndet, kvalitet och professionalitet är möjligt inom alla stilar. I Tyskland är det en realitet, i Sverige svårt att förstå. Här hemma har det inte varit de vassaste knivarna i lådan som ägnat sig åt stilar utanför de modernistiska, vilket har gjort det enkelt att räkna bort det som har åstadkommits.

Min bedömning är att den svenska kulturen på detta område har mycket lång väg att vandra, det krävs radikala förändringar i alla led från arkitekter till hantverkare. Under tiden kan vi fundera på om det är en önskvärd förändring.

ETT ORENT SLOTT

Naturligvis är detta ett postmodernt projekt. Tydligt blir det när man går hela varvet runt byggnaden. Den fjärde fasaden är en helt konventionell ren nymodernism, på det sätt som tysk arkitektur så lätt kan åstadkomma på högsta nivå.

Ställd mot de övriga tre fasaderna klassicism syns tydligt hur mycket klassicism denna statsmodernism också innehåller. Den fjärde fasaden framstår som betydligt mer monumental och med starkare auktoritet än de övriga, som i jämförelse har en relativt mjuk framtoning.

Som klassicistiskt slott – som detta ju ändå vill vara – är byggnaden dock i och med detta oren. Den modernistiska störningen – som absolut inte heller skäms för sig – komplicerar bygget och tillför en komplexitet och motsägelsefullhet som tilltalar varje postmodernistiskt orienterad arkitekturintellektuell.

Man skulle kunna läsa denna intervention som en hävdelse av en modernistisk stolthet hos en arkitekt, eller en kvardröjande spasm av modernismens reflexmässiga konvention att till varje pris kontrastera och försöka vara ”unik” och ”innovativ”. Denna byggnad får en att tänka, i alla fall.

DEN RADIKALA OCH PROGRESSIVA POSTMODERNITETENS TOLERANS

Den svenska marknadens nyvakna stilövningar är inte mindre komplexa. Det främsta exemplet är fortfarande Spridd:s projekt i Växjö, som vi skrivit om flera gånger i KRITIK (#30, #40). Traditionalisterna jublar och hyllar byggherren Björn Sundeby som en hjälte. Det första de borde göra är att studera vad arkitektkontoret gör för övrigt.

Radikala sociala ombyggnadsprojekt i miljonprogrammets flerfamiljsområden och mångkulturcentrum i Rinkeby står bland annat på menyn. Satt i det perspektivet är växjöprojektet inte mindre radikalt. Stilövningen betyder någonting helt annat för arkitekterna än vad den gör för en del av den konservativa publiken. Och projektets framgång beror mest av allt på den kvalitet med vilket det är utfört. Det är helt enkelt bra arkitektur.

Att vi låter oss göra detta nu är naturligtvis en framgång, det är ett tecken på en öppenhet och en tolerans, en mångfald. Vi hade inte låtit oss göra detta för ett antal decenniers sedan.

Och vi hade inte heller låtit de som propagerar för en så tydligt nostalgisk och konservativ (eller reaktionär) kultur få plats och höras. Med detta framsteg får vi ta den ideologiska konsekvens som detta kan få, vi måste tolerera den, vi måste argumentera med den.

Och det är bra för båda parter. ■

